

Predno pa jih vsadiš v zemljo, namoči korenine v vodi z ilovico pomešani, kajti potem se zemlja koreninice bolje prime in vlaga (mokrota) se jim pridrži. Tudi jih ne vsadi globokeje v zemljo, kakor so poprej v zemlji bile; ni dobro, ako so pregloboko zakopane v zemljo.

Nikoli izvenjenih in v senci izrastlih smrečic ne rabi za živo mejo, kajti tako zamorjene sadike hirajo in vsahnejo, kedar pridejo pod prosto nebo in na solnce.

Ko so smrekove sadike tako visoke izrastle, kakor ima plot biti, poreži uže vlesenele mladike s škarjami ali pa jih z mečem posekaj; to pa moraš storiti vsako leto v jeseni, sicer spodnje stranske veje vsahnejo, in to ti naredi grdo mejo.

Pri nas se vidi več tacihih grdih smrekovih plotov in to le zato, ker jih še le čez več let porežejo, ko so bile zgornje mladike uže en palec ali dva palca debele pa en seženj ali več sežnjev visoke.

Smrekova živa meja, dobro gleštana, trpi 50 let in še dalje; živina se je ne dotakne kakor gabrove, in gospodar dobiva še stelje, kedar jo obrezuje.

Plemenitev govedi.

Znamenja, da se krava poja, so sledeča: žival postane več ali manje nemirna, časih blizu tako kakor bik, se pogosto dere, kaže vedno večji nepokoj, neče žreti, skače na druge krave, se pogosto poščiva, sramnica je napeta, se večkrat odpre ter spušča žilavo zlezo, ki je pri telicah in mlajših kravah časih celó krvava, žival manje doji. Nekatero krave se zeló tiho pojajo, da je komaj poznati. Zato pogosto ljudje pojanja o pravem času ne zapazijo in živali prepozno k biku spravljajo. Treba je torej prav zvesto paziti na krave, kedar se pojajo, to tem bolje, ker je ubrežitev najbolj gotova, ako krava 12—24 ur potem k biku spravimo, ko se je pojati začela.

Iz raznih, plemenitevskih in npravstvenih ozirav naj se spuščanje bika na kravo vrši kje na tihem in mirnem kraju, na kakem dvorišču ali vrtu. Ko je skakanje dokončano, se odžene bik v hlev ter se toplo pokrije, če je vreme hladno in živali močno vroče, položi se mu krme in daje piti, kakor ravno letni čas nanaša ali zahteva ter se mu privošči miru. Nikakor pa ga ne smemo zopet spuščati na krave, predno ne mine 6 ur, in sploh nikoli na dan več, kakor dvakrat. Kdor večkrat bika spusti, temu bo sicer po kravi plezal, se mučil pa se tudi pokvaril, toda semenil ne bode in torej tudi krave ne ubrejil. Natora namreč v tako kratkem času utrujenemu živinčetu semena ne more vrniti. Prepogosto spuščanje bikov škoduje govedorejstvu izredno veliko.

Po storjenem skoku je najbolje kravo takoj domov gnati in toplo pokriti. Nekateri si veliko prizadevajo zabraniti, da ne bi seme iz krave všlo. V ta namen tiščijo in tolčejo po križi kravinem, jo z mrzlo vodo polivajo, naglo ženejo in naganjajo. Toda vse to je zastonj in včasih tudi škodljivo, kajti če seme od krave iti hoče, se to nikakor z navedenimi sredstvi ne zabrani, pogosto pa živinčetu škodimo, da nevarno zbolí.

Krava poja se samo 24—36 ur. Ako v tem času ni bila pri biku ali se prvokrat ni ubrejila, poja se zopet še le v treh ali štirih tednih.

Po teletvi preide tudi tri, štiri tedne, predno se krava poja. Vse to daje posestniku na razpolaganje, da mu krave tedaj se ubrejijo in izteletijo, kedar njemu najbolje kaže. Na Švicarskem, v Algajskem ali gornjem Bavarskem, v Predarelskem imajo navado, da krave in

telice ubrejiti dajejo proti koncu jeseni in prvi čas v zimi. Vsled tega preložijo tisti čas, ki je za brejo žival za nositev najbolj važen, ravno v poletje, ko je trave dovolj in prilike, da se živina v prostem zraku sprehaja. Tako dosežejo na zeló priprost način, da poskrbijo za zdravje kravam in njihovim še neporojenim mladim, ki se tako najlepše in krepko razvijajo in rastejo v maternem telesu. Ob enem ustrezajo pa tudi kupcem, ki meseca septembra in oktobra s planjav pridejo na trge v planinskih krajih, kupovat mlado živino. Ti najdejo najlepšo mlajino ter jo radi kupijo in drago plačajo. Kakor je do sedaj bilo razloženo, spuščajo biko najnavadnejše, vendar za gotovo ubrežitev ta način ni najboljši. Bolj gotova je ubrežitev, če se plemenenje godi na paši, na prostem, kar pa tam, kjer krave večidel v hlevih držijo, ni mogoče.

Kedar se krave prepogosto in premočno pojajo, polaga se jim manj krme, skrbi za sprehajanje, za delo. Jako tolstim kravam smemo vsak dan dati po 40—60 gramov glauberjeve soli na vodi raztopljene piti. Če to ne pomaga, kaže kravi na žili puščati in dva do tri kilograme krvi odvzeti. Nasproti pa, če se krave nič ne pojajo, so ti-le pomočki: rž, zdrobljeni oves, ječmen in drugo zrnje. Časih tudi to ne pomaga in tedaj se podaja kravi 40—60 kapljic kataridine tinkture (španjska muha), ki je v apotekah dobiti, to pa s kruhom na tešče ter se pol ure potem navadna krma polaga. Če to sredstvo prvokrat ne pomaga, treba je še en ali dvakrat ponoviti.

Večkrat se zgodi, da krava breja ne ostane, če ravno je pri biku bila. Vzrok temu je največkrat pri kravi sami iskati, zlasti v tem, da njena spolovila niso dovolj dobro in pravilno razvita in torej ne morejo moškega semena prav vsprejemati, da bi se mladič vspešel. Bik je vedno menjekrat vzrok, da se krava ni ubrejila. Pogosto je pa krivo tej nezgodi to, ker se je krava pod bika silila, čeravno se v resnici niti pojala ni, ali ker se je pravi čas njenega pojanja zamudil ter prepozno k biku spravila. Najčešče je pa bik neubrežitev prouzročil, kedar ga prepogosto na krave spuščajo, časih po 6—8krat na dan. To je preveč. Bik sicer pleza po kravah, kakor je uže bilo omenjeno, pa jih ubrejiti ne more, ker mu semena manjka; brez tega je pa ubrežitev nemogoča.

Zgodi se pa razven tega, da bik krave ne ubreji, čeravno se je vse vršilo pravilno in razumno in je krava večkrat brezvspešno pri biku bila. V tem slučaju kaže bika menjati in kravo k drugemu spraviti.

Kedar se krava več ne poja, misli si, da je breja. Na to kažejo še sledeča znamenja: žival je mirna, počasna, veliko in rada žre, pa života je vedno enakega, rep trdno pokriva spolovila in sramnica se močno skrči. Pozneje vamp narašča, lakotnice se napnejo, ki se ne vdirajo takrat, ko je žival hrano prebavila, vsaj tako ne, kakor če krava ni breja, mleko se vsuševa. Po 6. mesecu brejosti lahko z roko ob desni strani vampa tele ošlatamo in čutimo, kako se v maternem telesu nahaja. Pri mladih kravah in telicah je veliko težje spoznati, so li breje ali ne, kakor pri starejih.

Velike važnosti je, kako brejim kravam polagajo in strežejo. Krmiti imajo se obilo, čedalje so breje, kajti breja krava mora sebe in mladiča rediti. Zato mora dovolj in primerne krme biti, sicer tele slabo raste in krava zeló shujša. — Polagati pa je take krme, ki ne zavzema preveliko prostora v trebuhu, pa vendar močno redi. Takošna krma je: dobro, sladko seno, otava, otrobi, zrnje. Strogo varovati se je polaganja s škodljivo krmo, na primer: plesnjivo, oprhlo seno ali otavo, gnjilo korenje, repo, star, mrzel krompir, zeleno, mokro de-

teljo in sploh travo, na katero je slana padla. Pijača bodi obilna in zdrava. Tudi nastiljati se mora obilno, mehko in snažno in tako, da zadnji del telesa kravinega preveč na zuol ne visi pri ležanji in stanji, kajti če preveč visi, pouzroči to kravi trot, ali da maternica škodo trpi ali da krava povrže. Tudi moramo dobro paziti, da breja žival se ne prehladi, in da je nihče ne suje ali tepe. Privoščiti je dovoljnega sprehajanja na prostem zraku. Zastran krme bode še omejeno, da krampir in rožički ali snetjavo zrnje (stari kruh) pouzročuje, da krava povrže. Torej se naj pazi na to!

Imenitno je tudi, kako kaj molzemo. Mleka ne smemo preveč od breje krave zahtevati, sicer trpi krava in mladič v njej. Ko torej zapazimo, da se mleko breji kravi sušiti začne, molzimo jo vsaki dan le po dvakrat, pozneje, namreč zadnjih šest ali deset tednov le po enkrat, in če je mleka uže jako malo, opustimo molžo celó. Zato bodemo pa imeli lepše tele in krava nam tudi ostane čvrsteja in životneja.

Nosi krava navadno 9 mesecev, 40 do 41 tednov ali 280 do 288 dni. Krave od težke, močne goveje plohe ali pasmine nosijo bikiča dalje časa, krave od lahke plohe pa nosijo menj časa, kakor je navadno, zlasti če imajo teličko prinesti.

Dr. med. H. Klingau.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Gosp. zbornični svetnik Vaso Petričič podpira predlog gosp. Luckmanna.

Ko je gospod zbornični tajnik še nekoliko pojasnil to zadevo, umaknil je gosp. zbornik Baumgartner svoj predlog, in pri glasovanji sprejeli so se enoglasno odsekovi predlogi in predlog gosp. Luckmanna.

IV. Gosp. zbornični svetnik Makso Krenner poroča, da je zbornici došel od vis. c. kr. trgovinskega ministerstva naslednji dopis:

„Zbornici je znano, da se fotografski obrt v zmislu obrtnega reda z dne 20. decembra 1859. leta vsled državno-ministerijalnega ukaza z dne 27. aprila 1864. l., št. 7653, ima smatrati kot prosti obrt, ne da se je s tem spremil njegov tiskovno-obrtni značaj in njegovo razmerje k tiskovnemu zakonu.

Pokazalo pa se je v konkretnih slučajih, da pri obrtnih oblastvih ni enakomerno mnenje in praksa pri ravnanji s trgovino s fotografijami.

V tem, ko namreč nekatera obrtna oblastva trgovino s fotografijami po gori navedenem državno-ministerijalnem ukazu smatrajo kot prosti obrt in tako z njo ravnajo, smatrajo druga omenjeno trgovino kot tiskovni obrt, pri katerem se morajo uporabljati določila ministerstva ukaza z dne 17. septembra 1883., drž. zak. št. 151, točka 1.; druga oblastva pa zopet iz gori navedenega državno-ministerijalnega ukaza javajajo, da se trgovina s fotografijami more samo po tiskovnem zakonu soditi, da se pa vendar na-njo nima uporabljati §§. 9 in 18 tega zakona; konečno še obrtna oblastva razločajo gledé izdelovanja fotografij in trgovine z njimi naslednje:

1. Fotografija se ima, v kolikor se omejuje na izdelovanje fotografskih podob, kot prosti obrt smatrati, če pa je s tem združeno pomnoževanje slovstvenih ali umetelnostnih izdelkov kot dopuščan obrt.

2. Za trgovino s fotografijami, v kolikor se z njo ne pečajo fotografi ali prodajalci umetnin, kateri imajo za to še posebno pravico, je treba posebnega dopustila ter ima tu tudi veljavo ministerijalni ukaz z dne 17. septembra 1883, drž. zak. št. 151.

Z ozirom na omenjene razmere zdi se ministerstvu za notranje zadeve in za trgovino potrebno, da se gori razloženo vprašanje temeljito uravna, ter se tako doseže enotno postopanje različnih obrtnih oblastev. Pri tem se bode treba v prvi vrsti ozirati na to, je-li in v koliko se fotografski obrt in z njim sorodni obrti heliografije, fotolitografije itd., v kolikor se ti obrti pečajo tudi s pomnoževanjem slovstvenih in umetelnostnih izdelkov, oziroma trgovina s temi trgovskimi strokami, če je ne izvršujejo za to pravico imajoči trgovci (prodajalci umetnin), v kolikor se more uvrščati med dopuščane obrte. Slavna zbornica se toraj v zmislu zakona z dne 15. marca 1883., drž. zak. št. 39, povabi, da ponatančno pretehta to zadevo, ter da zaslišavši dotične v tamošnjem okraji obstoječe zadruga izdelava ter predloži potem političnega oblastva svoje mnenje.“

Zbornica je zaslišala, ker v Ljubljani ni zadruga fotografov, več ljubljanskih fotografov o tej zadevi. Ti so se izrekli, da se mora fotografski obrt in z njim sorodni obrti heliografije, fotolitografije itd., v kolikor se ti obrti pečajo tudi s pomnoževanjem slovstvenih in umetelnostnih izdelkov, oziroma trgovina s temi izdelki, če se ne bavijo z njo to pravico imajoči izdelvalci ali prodajalci (umetnin), šteti k dopuščanim obrtom.

Po §. 15 obrtne novele z dne 8. marca 1885., drž. zak. št. 22 so vsi obrti, kateri se bavijo s pomnoževanjem slovstvenih izdelkov po mehanični ali kemični poti ali s trgovino z njimi (knjigotiskarne itd., potem knjigarne, v številni prodajalnice umetnin in muzikalij), dopuščani obrti.

Po ministerijalnem ukazu z dne 9. februarja 1870, št. 1351, je izvrševanje fotografije, v kolikor ima nalogo obrtovno pomnoževati po fotografski poti narejene podobe in trgovati z njimi, enako smatrati dopuščanim obrtom.

Ker se pomnoževanje slovstvenih in umetelnostnih izdelkov tudi na enak način vrši, kakor s prenašanjem na baker, kamen, jeklo ali les, je tudi popolnoma prav, da za oboje veljajo enaka določila.

Odsek je toraj mnenja, da se ima omenjeni obrt vvrstiti med dopuščane obrte in da ima tudi za te veljati ukaz vis. trgovinskega ministerstva in vis. ministerstva za notranje zadeve z dne 17. septembra 1883. leta, drž. zak. št. 151 ter da morajo prosilci za to dopustilo izkazati pred obrtovnim oblastvom za zvrševanje obrta potrebno splošno izobražbo ter zadostno strokovno sposobnost s tem, da predložijo delavsko spričevalo o večletnem poslovanji pri dotičnem obrtu.

Odsek toraj predlaga:

Slavna zbornica naj v smislu tega poročila izreče svoje mnenje

Predlog se sprejme.

V. Gosp. zbornični svetnik Oroslav Dolenec poroča o prošnji občine Brusnice za preložitve semnja z dne 3. maja in 14. septembra na soboto pred 3. majem in na soboto pred 14. septembrom. Utemeljuje se ta prošnja s tem, da sta zdanja semnja večidel v ponedeljek. Ker pa je vsak prvi ponedeljek v mesecu v Novem mestu semenj in vsak ponedeljek tržišdan, zgodi se, da je semenj v Brusnicah, kedar pade na ponedeljek, zeló pičlo obiskan, Ker opravičene občine ne ugovarjajo tej preložitvi in jo c. kr. okrajno glavarstvo podpira in tudi z narodno-gospodarskega stališča ni vzrokov proti preložitvi, meni odsek, naj se prošnja podpira, zatorej stavi predlog:

Predlog se vsprejme.

IV. Gospod zbornični svetnik Iv. Baumgartner poroča o dopisu podružnice avstrijsko-ogerske banke v Ljubljani z naznanilom, da po pravilih po preteku poslovanja kot pregledovalci konec leta izstopijo gospodje: